

NEBUN DIN DOR DE LAYLA

DIN LIRICA ARABĂ
DE DRAGOSTE

Antologare, traducere din limba arabă,
studiu introductiv și note
DUMITRU CHICAN

EDIȚIA A II-A REVIZUITĂ

CUPRINS

A vorbi despre poezia arabă	11
EPOCA „IGNORANȚEI” ~ Al-GAHILIYA ~	
PERIOADA PREISLAMICĂ	21
Imru’-L-Qays	23
Al – Mu’allaqa (fragmente).....	24
Antara Bin Saddad	26
Al – Mu’allaqa	27
Al-Munakhhal Al-Yaskuri.....	29
Fecioara din alcov	30
Qays Bin Al-Mulawwah	31
E trandafirul dat în floare... ..	32
Pasăre captivă	33
EPOCA CLASICĂ – NEOCLASICĂ	
PERIOADA Omayyadă – Abbasidă	35
‘Umar Ibn Abi Rabi’a.....	37
Acele fericite întâlniri	38
Gamil Bin Abdullah Bin Mu’ammār („Gamil – Buthayna”).....	40
Dar ce jihad... ..	41
Cu un sărut de floare... ..	42
Am jurat.....	43
Abu Nuwwas.....	44
Acesta este vinul... ..	45
Laudă Diavolului	46
De ce îți ștergi sărutul?.....	47
Al – Buhturi	48
Infern și Paradis îmi ești.....	49
EPOCA DE AUR	
SPANIA MUSULMANĂ ~ Al-ANDALUS ~	51
Din diwanul „Tălmăciul dorurilor”	54
Poeme Populare	56
Vino să vezi, migdalul... ..	56
Mergi, poștașe.....	57
Fără de pereche, micuța căprioară.....	58
Mi-am izgonit chiar somnul... ..	59

EPOCA DECADENȚEI ~ AL - INHITAT ~

Secolele XIII-XIX..... 61

Stihuri din „O mie și una de nopți” 63

Din noaptea a douăzeci și șaptea 63

Din noaptea a douăzeci și noua 64

Din noaptea a treizeci și cincea 65

Din noaptea a o sută cincizeci și treia 66

Din noaptea a o sută cincizeci și patra 67

Din noaptea a o sută optzeci și una 68

Din noaptea a două sute treizeci și opta 69

EPOCA RENAȘTERII ~ AN - NAHDA ~

Secolele XIX-XX..... 71

Khalil Gibran 73

Vorbește-ne de dragoste, a zis Almitra..... 74

Din ciclul „Zei pământului” 76

Elia Abu Madi 79

Deci, vino... 80

Abul Qasim As-Sabbi..... 82

Ce e iubirea ? 83

Invocații în templul iubirii..... 84

Yusuf Al -Khal..... 86

Întâiul sărut..... 87

Fiecare poem, fiecare iubire..... 88

Fadwa Tuqan 90

Flacăra și foc 91

Nimic nu mai rămâne..... 93

Nazik Al-Mala'ika..... 94

Chemare la viață 95

Nizar Qabbani..... 97

Poem în amintirea tristeții 98

Răvaș de dragoste 99

Îți voi spune cât de mult te iubesc... 100

Poem neîncheiat întru descrierea dragostei..... 101

Cititoarea în ceașcă 102

Marină..... 104

Badr Shakir As-Sayyab 106

Ardere..... 107

Un cântec vechi 108

Cântecul ploii (fragmente)..... 111

Abdel Wahhab Al-Bayati	113
Poemul grec	114
Selma Al-Khadra Al-Jayusi	117
Spre a fi împreună.....	118
De ce ?.....	119
Salah Abdel Sabbur	120
Dormindă pe așternutul meu.....	121
Cântec și noimă	123
Muhammad Al-Mughut	124
Vis.....	125
Iarnă pierdută.....	127
Ahmad Abdel Mu'ti Al-Hijazi	128
Vezi ce frumoasă este seara aceasta, iubito... ..	129
Sawqi Abu Saqra	131
O pasăre.....	132
Un regat.....	133
Ulciorul.....	134
Venus Khouri-Ghata	135
Văduvă	136
Adonis	138
Poeme	139
Regii magi	142
Unsi Al-Hagg	143
Cântec împrăștiat	144
Caliciu.....	145
Dialog.....	146
Pocalul	147
Mahmud Darwish	148
Și porumbeii zboară.....	149
Să nu îți ceri iertare	150
În clipa plecării te iubesc și mai mult.....	151
Muhammad Ali Samseddin	153
Rege și scriitură	154
Porțile.....	155
Jalil Haydar	156
Ca dragostea, în clipa despărțirii.....	157
Ali Al- Sarqi	159
Prezență.....	160
'Aql Awit	161

Cu ochi de vulpe, te-nvălui în priviri	162
Zabiya Khamis	164
Limbaj secret.....	165
Cuvintele sunt.....	166
Aisa Bassri.....	167
Gelozie.....	168
Întrebare.....	169
Poemul floare.....	170
Confesiune	171
Mariam Al-Massri	172
Cireșe roșii pe caldarâmul alb.....	173
Salwa Na'imi	175
Miere este numele meu	176
Călărețul mării.....	177
Scenă finală	178
Huda Al-Attas.....	179
Râuri.....	180
Singur (i).....	181
Muhammad Jaber Al-Nabhan.....	182
Cum să îți scriu?.....	183

Imru'-L-Qays

~ 500 – 535 ~

Imru'-L-Qays Bin Hugar Al-Kindi, celebru poet născut probabil în regiunea Najd – Yamama, este ultimul fiu al lui Hugar, domnitor al regatului Kinda din Peninsula Arabică. După asasinarea acestuia, s-a dedicat unei vieți de pribegie, acte războinice și de brigandaj care l-au purtat prin întreaga Peninsulă și mai departe, până la Accra și Constantinopol, în speranța de a obține sprijinul împăratului Justinian pentru refacerea regatului său. Peregrinările sale aveau să-i atragă porecla de *Al-Malik Al-Dalil* (Prințul rătăcitor). S-a stins din viață la Accra, în jurul anului 535 (540, după alte surse.) Deși a avut o viață biologică scurtă, a lăsat în urmă o creație prolifică în care își cântă peripețiile, faptele de bravură, dar și poeme de dragoste de o mare sensibilitate și finețe stilistică.

Este autor al uneia dintre cele șapte *qasside* celebre, poeme de amplă întindere epică numite *mu'allaqa* (suspendate, atârnate), cognomen datorat celebrității de care s-au bucurat în timpul vieții autorilor lor, fapt pentru care ar fi fost brodate cu fir de aur și „atârnate” pe pereții templului Kaaba din sanctuarul sacru al lumii islamice.

Al – Mu'allaqa (fragmente)

Oprîți-vă, prieteni², să plângem amintirea
Făpturii preaiubite și locul de popas
În valul de nisipuri dintre Dahul și Hawmal,
Unde în alte vremuri avut-au loc de mas.

De se ridică mândra, parfum de mosc respiră
În boarea dimineții – miroznă de crăiță
Și-atunci, de dor năvalnic, au prins a-mi curge lacrimi
Cum se pefiră roua pe frageda mlădiță.

O, zile de-altă dată, la Darat Gulgul³ duse
La pieptul dragei mele, o, zile din demulturi
Când scările și calul le-am dat pentru-o iubire
A tinerelor gata buluc să se arunce
În șaua mea vitează, ca un ciopor de fluturi.

Mi-aduc aminte ziua când m-am lăsat uitării
În palanchin de umbră cu draga mea Unaiza
„Păcat e făptuirea ce faci”, mi-a zis pe dată,
„Mă faci să plec pe cale” a mai șoptit și vocea
Se revărsa-ntre buze cum se revărsă raza.

.....
„O, Imru'-L-Qays, mă lasă – mi-a spus a supărare,
Căci, iată, litiera, se-nclină pe cămilă”.
„Nu-ți face griji - răspuns-am- ci ține hățul moale
Și lasă-mă sărutul să ți-l mai sorb, ai milă!”

2. În arabă: „Oprîți-vă voi, cei doi prieteni ai mei”, la numărul dual specific acestei limbi

3. Ca și denumirile din prima strofă, geonime evocate de poet ca locuri ale pribegiei sale sau ale fostelor întâlniri de taină cu femeia iubită.

În câte dați, alene, m-am desfătat la pieptul
Și-n nurii dați în lujer de tinere codane
Nimic mi-a stat în cale, nici străji și nici nisipul
Pus pavăză să fie frumoaselor bălane.

.....

Dar vremurile nu sunt tovarăș tinereții
Măcar că tot mai bate o inimă-nfocată.
Am îndurat ocară de-a fi iubit în voie,
Azi mi-a rămas doar plânsul. Ce-a fost, a fost odată.

Antara Bin Saddam

~ 525 – 608 ~

*Antara și Abla, reprezentare imaginară,
secolul al XVIII-lea*

Faimosul poet preislamic s-a născut în regiunea Najd din nordul Arabiei Saudite de astăzi. Opera sa poetică, în general bine păstrată este, predominant, un elogiu adus cavalerismului și curajului în bătăliile intertribale, dar și iubirii, pe care poetul a trăit-o pentru o verișoară de-a sa, Abla, împotriva opoziției arătată de familiile și triburile celor doi îndrăgostiți.

Creația sa poetică a fost immortalizată printr-una din cele șapte celebre *mu'allaqa*, care, pe lângă importanța istorică și documentară, rămâne una dintre capodoperele poeziei care au impus în posteritate, unul din cuplurile celebre ale istoriei.

Simfonia Nr. 2 a lui Nikolai Rimsky Korsakov este inspirată din legendele despre iubirea nefericită dintre Antara și Abla, care sunt considerate, un gen specific de „saga” al erotismului arab, recitată și astăzi la seratele și la cafenelele poetice din lumea arabă.

Simbolul întruchipat de Antara a fost exprimat, în egală măsură, în artele vizuale și plastice din lumea arabă și occidentală.

Al – Mu'allaqa

(fragmente)

Au mai lăsat poeții ceva ce nu cântară?
Dar oare locu-acesta uitat acolo unde
S-a fost oprită draga la ceas de scăpătat,
Ce amintiri învie și ce dureri ascunde
Din dragostea în care m-am ars odinioară?

Lăcaș al Ablei mele, în valea de la Giwa
Loc vechi de desfătare, vorbește-mi despre draga
Cea care e departe, fiindu-mi lângă mine
Frumoasă cum e cerul și coaptă precum fraga.

Am tot luptat în razii⁴ cu neamul tău, o știu
Dar m-a răzbit în clipă nesățioasa pară
A dragostei de tine, tu, fiică a lui Malik
Iar amintirea arde ca focul și doboară.

Cât am dorit! Dar ce e speranța fără zare?
Și te iubesc, o, Abla, precum mi-e drag nisipul
Dar ce folos, când nu ești să-mi ostioiești văpaia
Și când departe dus-ai și boiul drag și chipul?

Revăd surâsul Ablei în colț umbros de buză,
Albeața de licoare a dinților-șirag
Și mai aștept sărutul înmirezmat ca moscul
Și-o mai aștept pe Abla să-mi spună că-i sunt drag.

4. Razie (în arabă ghazuw, pl. ghazawāt) atac prin surprindere, desfășurat, de obicei, în timpul nopții, împotriva triburilor ostile sau dușmane, practică devenită obicei în relațiile intertribale din vechea Arabia, determinate, fie de rațiuni economice (avantaje materiale), fie pentru soluționarea sau răzbuirea unor mai vechi ranchiune orgo-lioase în contextul societății tribale din perioada de dinaintea Islamului.

O văd în crugul nopții, dormindă pe cioltare
Și mă revăd pe mine încremenit în șa
Dar nu e călăuza ca să-mi arate calea
Și rătăcesc s-o aflu, ascunsă în vreo stea.

Al-Munakhhal Al-Yaskuri

~ ? – 603 ~

Se știu prea puține despre acest poet preislamic enigmatic, care ar fi trăit în Peninsula Arabică și a cărui creație lirică, este de asemenea păstrată într-o mică măsură și fragmentar.

Poezia sa de dragoste, atâta câtă a mai rezistat vremurilor, a reținut atenția istoriografilor și criticilor literari arabi, dar mai ales, a memoriei colective care îl comemorează și astăzi ca pe un prototip al veșnicului îndrăgostit și căutător de împliniri imposibile prin trăirea sentimentală și erotică sublimată. Povestea lui nu pare în esență a fi diferită fundamental, de cea a contemporanilor sau predecesorilor săi: același cuplu răvășit de sentimente pe care mentalitatea familială tribală le împiedică să ajungă la plinătate.

De altfel, legenda ne spune că Munakhhal ar fi fost ucis chiar în clipa când, mânat de dorul pentru iubita sa, căsătorită silnic de către familie cu un potentat al vremii, ar fi fost surprins în timp ce încerca să pătrundă fraudulos în alcovul conjugal al acestuia.

Poezia suferințelor sale sentimental – erotice nu este, însă, cu nimic mai prejos decât cea a marilor poeți „consacrați” ai timpului său.

Fecioara din alcov

De vrei să te desparți de mine, atuncea nu-ți întoarce drumul,
Mergi spre Irakul din departe, cu zarea tulbure ca fumul

Nu căuta să-mi lași, în urmă, aurărie și țechine
Ci dăruiește-mi doar privirea și taina dragostei, mai bine.

Cu pas încet, în zi molcomă, va să cunosc alcov de fată
Cu sâni mărunți ca pitulicea ascunsă-n rouă neumblată.

Întinsă-mi e fecioara dragă-n culcușul alb de borangic
Și mă cuprind cu brațe calde cum bobul se cuprinde-n spic.

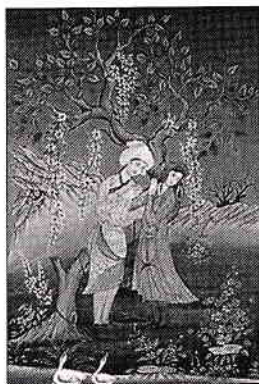
Ea se dezghioacă din brocarturi plutind spre pieptul meu ușoară
Cu trup mlădiu ca de gazelă, ca ploaia-n lanul de secară,

Iar de-am atins-o cu fiorul, ea m-a cuprins cu braț de iarbă
Și fierbințeala în năstrapă a vinului ce stă să fiarbă.

Dar trupul meu, ce n-a știut-o, de ceară este și parcă-mi spune:
„Cum îndrăznești, a destrămare, să rupi asemenea minune?”

Qays Bin Al-Mulawwah

~ ? – 688 ~

*Majnun Layla –
„Nebunul din dor de Layla”*

Situată între realitate și legendă, celebra și tragică poveste de dragoste dintre poetul Qays, „cel înnebunit de iubirea pentru frumoasa Layla”, a dat literaturii unul dintre cele mai celebre cupluri de îndrăgostiți ale istoriei universale, cu influențe care aveau să ajungă până în India, Persia, Azerbaidjan și Europa Occidentală, unde a fost tradusă de Isaac D'Israeli, în secolul al XIX-lea.

Este povestea de iubire dintre poetul Qays și Layla Amiriya, al cărei trib există și astăzi, prin descendenți, în Arabia Saudită. Ca și în cazul altor perechi celebre din deșertul Arabiei, dragostea dintre cei doi tineri este respinsă de familia Laylei și dată în căsătorie unui alt bărbat. Potrivit legendei, Qays, care și-a pierdut mințile din pricina suferinței, a fost găsit mort pe o dună din deșert, având în palmă ultimul poem dedicat iubirii sale nefericite.

Poemele de dragoste ale „nebului după Layla” sunt apreciate și astăzi drept unele dintre cele mai reușite creații clasice ale genului.

E trandafirul dat în floare...

Pe-obrajii ei atât de fragezi e trandafirul dat în floare
Dar de-i atinși cu vreo privire, se fac parfum de tămâioare.
Nu știe draga că, noptatic, mi-am fost udat cu lacrimi focul
Și-atunci, surâsul ei pe dinții – șiraguri de mărgăritar
Îmi toarnă-n cuget bucuria și îmi alungă nenorocul.

Îi cer să se milostivească de biata-mi inimă zdrobită
Să-mi fie vraci la suferința ce mă prăvale în amar.
Ciudată ești tu, Layla dragă, când te cufunzi adânc în vise,
Când somnul nu-mi mai este noapte pe pleoapele ce stau
deschise
Nici veste de odihnă este, ci ochi sălbăticit de ciudă
Și nu e nimeni pimplerjuru-mi, și nu e nimeni să m-audă...

Doar chipul tău, același, unul, tot izvorând din el muștrare
Tu, Layla, ești făptură sfântă ori hurie înșelătoare.

Pasăre captivă

Pruncul mic a prins captivă pasărea ce nu mai zboară.
E o joacă pentru pruncul. Și-i e frică zburătoarei,
Îi e frică să nu moară.
Dar nici pruncul nu pricepe cum că pasărea se plânge
Și nici pasărea nu știe ce pedeapsă o înfrânge,
Nici copilul nu ia seama și nici pasărea nu cere
Ajutor la Dumnezeu.
O cunosc pe aripata,
Iară pasărea sunt eu.